

Bölgedeki gelişmeler önemli bir yatırım ve iş yükü getirecek

AYDIN ERDEMİR

Toros Tarım Sanayi ve Ticaret A. Ş. Genel Müdür Yardımcısı

Toros Ceyhan ve Toros Samsun terminallerinin işletmeciliğini yapan Toros Terminal; Tekfen Holding'in Tarımsal Sanayi Grubu içinde yer alan Toros Tarım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bünyesinde yer alıyor. Toros'un Adana-Ceyhan ve Samsun gübre üretim tesisleri aynı zamanda bulunduğu bölgelerin en önemli liman tesislerine de sahip. Toros Ceyhan ve Samsun limanları dökme katı, dökme sıvı ürünler yanında, genel kargo yüklerden çok çeşitli proje yüklerine kadar geniş bir yük çeşidine hizmet veriyor. Toros terminallerinin bugünkü durumunu ve hedeflerini Toros'un limancılık faaliyetlerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Aydın Erdemir ile konuştuk...

Grubun limancılık faaliyetleri hakkında bilgi verir misiniz?

Limancılık faaliyeti Toros'un toplam iş hacmi içinde yarattığı ekonomik değer itibarıyla çok önemli bir yere sahip. 1981 yılında firmanın ilk gübre fabrikasının hizmete girdiği Adana-Ceyhan'da yer alan gübre üretim tesisinin hammadde ihtiyaçlarının deniz yoluyla tedariki için inşa ettiği iskelesinin uygun coğrafi konumu o dönem bölgede artan limancılık talebiyle birleşince Toros'un üçüncü şahıslara dönük limancılık hizmeti başladı. O dönem için özellikle İran, Irak ve Suriye ile yapılan sınır ticaretinin yarattığı transit depolama ve limancılık talebiyle giderek büyüyen liman hizmetleri böylece grup içerisinde ayrı bir "Terminalcilik" faaliyet alanını da ortaya çıkardı. Şimdi ağırlığı ikinci kuşak olan yetişmiş personelle limancılık hizmetlerimiz devam ettirmektedir. Bu yönüyle bakıldığında Toros sektör açısından bir eğitim kurumu işlevi de taşımaktadır.

Toros Ceyhan Terminal tesisleri; Türkiye'nin gelecekte bir enerji aktarım merkezi olması için planlanan "Ceyhan Enerji Endüstri Bölgesi"nin denize çıkış noktası üzerinde yer almaktadır. Ayrıca İskenderun Körfezi'nde stratejik bir konuma sahip Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi (TAYSEB) ile bitişik konumda olan liman tesisimiz hızlı bir sanayileşme sürecinden geçen ve kalkınan Orta Anadolu, Doğu ve G. Doğu Anadolu gibi içerisinde Gaziantep, Ş. Urfa, Diyarbakır, Kayseri, K. Maraş, Konya, Adana, Hatay, Osmaniye gibi giderek önemli birer sanayi ve ticaret merkezleri haline gelen illerin de bulunduğu geniş bir hizmet hinterlandına da sahip.

Ceyhan ve Samsun terminal sahaları içindeki hizmet alanları neler?

Ceyhan terminalimizde mevcut durumda inşa edilmiş 2 farklı iskele platformu üzerinde 8 adet gemi yanaşma yeri ile bir adet Ro-Ro iskelesi bulunmaktadır. Büyük bölümü müşterilerimizin kullanımına tahsis ettiğimiz 600 dönüme yakın açık depolama alanımız yanında tesis içinde çeşitli dökme katı ve genel kargo yüklerin depolanmasını sağlayacak kapalı depolar ve antrepolarımız da bulunmaktadır.

2013 yılında Toros'un kendi yükleri dâhil 5,5 milyon ton elleçleme yapılan Ceyhan terminalimizde 2014

yılı sonunda bu tonajın 6,0 milyon tona ulaşacağı beklenmektedir.

Toros Samsun terminali ise Samsun Azot fabrikasının 2005 yılında Toros tarafından kamudan satın alınmasından sonra faaliyete geçmiştir. Başta gübre, sıvı kimyasalları ve kömür olmak dökme katı ve dökme sıvı ürünler yanında genel kargo yüklerin de elleçlendiği Samsun terminali sahip olduğu geniş depolama alanı imkânları, sıvı kimyasal ürünlere ait depolama tankları, terminal içerisinde yer alan demiryolu hattı ve yükleme rampası ile gelecekte artacağı beklenen Karadeniz ülkeleri arasındaki ticaretin gelişmesine göre üçüncü şahıslara verilen limancılık hizmetleri açısından daha da büyüyebilecektir.

2013 yılında Toros'un kendi yükleri dâhil yaklaşık 1,2 milyon ton elleçleme yapılan Samsun terminalinde 2014 yılı sonunda bu tonajın 1,3 milyon tona ulaşacağı, 2015 yılından itibaren ise kademeli olarak 2,5 milyon tona yakın bir yük tonajının elleçleneceği beklenmektedir

Her iki terminalimizde de kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri 24 saat aralıksız olarak yine bir Toros tarafından verilmektedir. Burada belirtmem gerekir ki kılavuzluk ve römorkaj hizmetlerini sadece kendi

limanlarımıza vermiyoruz, idarenin izni çerçevesinde Ceyhan ve Samsun'da çevremizde bulunan tüm liman ve kıyı tesislerine ve şamandıralara da kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri Toros tarafından verilmektedir.

Limanlarımızın mevcut kapasitesi nedir ve belirgin olarak kimlere, hangi sektörlere hizmet verilmektedir?

Ceyhan Terminal'de dökme katı ve genel kargo için yıllık 15 milyon ton olan elleçleme kapasitesi, dökme sıvı (sıvı kimyasalları, akaryakıt ve petrol ürünleri) ürünler için yıllık 13,5 milyon m³ tür. Samsun Terminal'de ise dökme katı ve genel kargo için yıllık 4,2 milyon ton olan elleçleme kapasitesi, dökme sıvı ürünler için yıllık 4,5 milyon m³ tür.

Dökme katı yüklere baktığımızda Ceyhan terminali şüphesiz ki Türkiye'nin üçüncü şahıslara hizmet veren en büyük "kömür" terminalidir. Mevcut durumda sadece 500 dönüme yakın Toros'un mülkiyetinde olan açık depolama alanları ve A tipi genel antrepo özelliğine sahip sahalarımız kömür müşterilerimiz ve kendi kömürünü ithal eden çimentocularımız tarafından kullanılmakta, sahaların çevresel koşullara ve mevzuata uygunluğu, düzeni ve sürekli modernizasyonu Toros'un planlaması ve denetimi çerçevesinde Toros ve müşterilerimizin

ortak çalışmasıyla hayata geçirilmektedir. Türkiye'nin bugüne kadar birçok yerinde müşteriler liman dışında kendi sahalarını zor koşullarda inşa edip limanları sadece tahliye hizmetlerinde kullanırken, liman ve depolama hizmeti Toros tarafından entegre bir şekilde başlatılarak kömür müşterilerin en büyük sorunları olan saha bulma ve izin sıkıntıları ortadan kaldırılmıştır.

Türkiye'ye ithal edilen parça kömürün ve petrokokun yarısından fazlası Toros'ta elleçlenmektedir. Bizim diğer limanlara göre en büyük şansımız Ceyhan bölgesinin enerji ve sanayi bölgesi ilan edilmesi dolayısıyla son 40 yıldır kentleşmeye kapalı olmasıdır. Bunun artık bir devlet politikası olduğunu görüyoruz. Ceyhan'ın gelecekte de enerji açısından bir aktarma ve üretim üssü olarak korunması Türkiye'nin elindeki en önemli kozu olacaktır. Kerkük-Yumurtalık ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hatlarının ulaştığı Akdeniz'in en büyük hampetrol depolama ve yükleme terminalleri Ceyhan limanımızın komşularıdır.

Liman çevresinde birçok kömür firmasının olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Toros'un kendi sahaları dışında limanımızın çevresinde birçok kömür firmasının da kendi mülkü olan sahalarının sayısı giderek artmaktadır. Bu açıdan önümüzdeki

yıldan itibaren bölgede Gebze'ye benzer bir Ceyhan Kömür OSB'sinin kurulmasının da mümkün olacağı görülmektedir. Bu konuda Toros olarak tüm kömür firmalarıyla birlikte çalışıyoruz. Kısaca hem ısınma ve hem sanayi amaçlı, hem de enerji üretimi amaçlı kömür kullanımı açısından Ceyhan sadece Türkiye'nin değil D. Akdeniz'in kömür aktarma ve depolama merkezi olmaya doğru gitmektedir.

Kömüre ilave olarak limanımızın hemen bitişiğinde bulunan, işletmesi yine Toros tarafından yapılan Adana Yumurtalık Serbest Bölge'sinde 2014 yılı sonunda 2 milyon ton kapasiteli bir çimento tesisi (Sönmez Çimento) üretime başlamıştır. Bu tesisin ilk klinker ihracatları 2014 yılı sonunda terminalimizden yapılmaya başlanacaktır. Serbest Bölge'deki diğer bir gelişme de 2013 yılından bu yana çok sayıda kimya ve petro kimya firmasının yeni yatırımları ve üretim tesisleri için Yumurtalık Serbest Bölgesini seçmiş olmalarıdır. Bu firmaların tamamı yatırım çalışmalarına başlamıştır. Serbest Bölge'deki tesislerin iskelelerimizden daha uzun süreli olarak en ekonomik ve hızlı koşullarda hizmet almalarını teminen Serbest Bölge ile limanımız arasındaki boru hattı sayısının artırılması, yeni paslanmaz çelik hatlarla daha fazla sayıda ürünün aynı hatlardan geçişinin kolaylaştırılması çalışmaları başlatılmıştır.

Limancılık alanında kapasite artırımı veya yeni yatırım planları var mı gündemde? Hedefler neler?

Öncelikli olarak belirtmek gerekirse Ceyhan'ın bir transit enerji üretim ve aktarım merkezi haline getirilmesi hedefi doğrultusunda yaklaşık 16 bin dönüm alanda kurulması planlanan "Ceyhan Enerji Endüstri Bölgesi"ndeki gelişmeler bölgeye çok önemli bir yatırım ve iş yükü getirecektir. Başta yeni petrol ve doğalgaz boru hatlarının Ceyhan'a ulaştırılması, bölgede planlanan yeni rafineri ve LNG tesisleri yanında ortaya çıkan talebe göre inşa edilebilecek yeni enerji üretim ve depolama tesisleri Toros'un Ceyhan'daki limancılık faaliyetinin de geleceğini de derinden etkileyecektir. Bu açıdan Ceyhan terminalinin geleceğini bölgenin geleceği ile birlikte planlamakta, yatırım çalışmalarını da bu plana uygun hayata geçirmektedir. Hedefler doğrultusunda, hem mevcut liman tesisimiz içinde, hem de liman tesisimize çok yakın bir mesafede yer alan 200 dönüme civarındaki diğer arazimiz sanayi ve depolama alanı olarak tescil edilmiştir. Bu ilave alanımız akaryakıt ve petrol ürünleri, LPG ve LNG gibi yeni depolama tesisi yatırımlarına uygun şekilde rezerv edilmiştir.

Her birinin boşaltma kapasitesi 600 ton/saat olan 2 adet liman vinci 2011 yılında iskele-5'te hizmete başlamıştır. Aynı özelliklere sahip olan 2 adet ilave vinci satın alma

çalışmalarımız 2014 yılı bitmeden tamamlanacaktır. Ayrıca gelecekte inşa edilebilecek termik santraller ve çimento tesisleri nedeniyle artacağı kabul edilen toz ve sanayi kömürlerinin gemilerden depolama sahalarına aktarımı için planlanan kapalı konveyör yatırım planları da tamamlanmış, gelişmeleri beklemektedir.

Hedefimiz, gelecek 5 yıl içinde A tipi genel antrepo alanları dâhil açık alan depolama kapasitemizi iki katına çıkarmaktır.

Liman tesisimizin sahip olduğu geniş alanlar gelişmelere uygun yatırımlar için her zaman kullanılabilir imkânlar sağlamaktadır.

Sektörde öne çıkan en büyük sorun ne olabilir? Son olarak, neler söylersiniz?

Sektör olarak idarenin önüne koyduğumuz çözüm önerileriyle ilgili ankete baktığımızda öne çıkan en büyük konu özel limanların ulaşım altyapısının iyileştirilmesi, kara yolu ve demir yolu bağlantılarının geliştirilmesidir. Bugün Ceyhan terminalimiz ile birlikte bölgemizde yeni kurulan diğer limanları ve Serbest Bölge'yi de düşündüğümüzde demiryolu yatırımının en karlı şekilde işletileceği ve en fazla yük bulunabileceği bölge şüphesiz ki Ceyhan limanımızın bulunduğu yer olacaktır. Bunu ilgili idare de bilmektedir ve TCDD'nin bölgede yaptığı fizibilite çalışmaları da bu sonucu göstermektedir.

Buna rağmen bir türlü gereken yatırım çalışmaları başlatılamamıştır.

Ayrıca, TCDD açısından da bölgede tünel, köprü veya viyadük gibi maliyetli yüksek sanat yapılarına da gerek olmadan demiryolu hatları büyük bir bölümü hazine arazilerinden geçirilerek yaklaşık 15-17 km mesafedeki Erzin veya Toprakkale'den Ceyhan tesisimize yakın bir alanda oluşturulabilecek Lojistik Merkeze çekilebilecektir. Buradan da gördüğümüz gibi demiryolu hattının yapımı da ortaya çıkan yük potansiyeline göre son derece uygun görünmektedir. Firma olarak son 10 yıldır kendimiz de bu proje çalışmalarını yaparak önerilerimiz idareye sunmamıza rağmen hala olumlu bir sonuç alamamış durumdayız.

Türklim anketiyle ortaya çıkan limanlık sektörünün gelişmesini sağlayacak beklentilere baktığımızda; "Limanlar ile ilgili bürokrasinin gözden geçirilmesi", "Limanlarımızın geri saha (genişleme alanları) sorunlarının çözümü", "Mevzuatın günün ve sektörün etkin çalışmasına dönük olarak gözden geçirilmesi", "Limanlar Master Planlarının uygulamaya geçirilmesi", Limanlar üzerindeki mali yüklerin azaltılması", "Gümrük işlemlerinin hızlandırılması", Ülkemize uygun yeni bir Liman Yönetim Modeli'nin hayata geçirilmesi", Liman yatırımlarına teşvikler getirilmesi" gibi konular sırasıyla belirlenmiştir.